

SALIERIS SIDSTE TUR

Af Liva Christiansen og Severin Alling
Andersen

Anmeldelse

Den stolte og plagede komponist Salieri vender tilbage til scenen i Peter Shaffers stykke – en karakter hvis tragedie måske er begyndt at kaste for lange skygger over den moderne teaterscene.

hold til den unge Mozart – en mand, han både beundrer og inderligt hader.

Salieris konstante sammenligning med Mozart, også selv på hans eget dødsleje mange år efter Mozarts død, giver hans karakter en moderne relevans: Han spejler den følelse af utilstrækkelighed, mange oplever i en dig-

ital verden fyldt med talent, konkurrence og eksponering. I takt med at han genfortæller sin historie, aner han langsomt sin egen begrænsede betydning – en erkendelse, som både gør ham tragisk

og menneskelig, og som giver forestillingen en uventet dybde. Selv forestillingen, hvor han er hovedperson, bærer ikke engang hans eget navn, men navnet på hans svorne fjende.

espressivo

Første akt af Amadeus begynder med store ambitioner, nemlig at portrættere legenden om Salieri, komponisten der indså på sit dødsleje, at han i sidste ende ikke ville blive husket for andet end den middelmådige og tidstypiske komponist, som han var, og som i denne frygtelige tankes vold, udbrød: "Jeg er årsag til Mozarts død". På trods af stykkets lovende og dramatiske åndelige udspring, ender det hele dog hurtigt med at føles som en tung og langtrukken affære. De historiske "faktummer" præsenteres som en slags sandhedsmarkører, men de skaber mere forvirring end klarhed. Den tvivlende fasthed i Salieris fortælling gør det simpelthen svært at finde fodfæste. Hans monologer er stærke i deres indhold, men de trækker ud i en grad, hvor selv den mest tålmodige tilskuer begynder at miste grebet om koncentrationen. Det er som om teksten vil for meget, for længe, uden at give publikum et sted at lande.

f

Scenografien hjælper desværre ikke. Klaveret, der i glimt fungerer smukt, mister sin magi, når det blot drejes væk og erstattes af højtalerlyd. Illusionen brister. Det føles som et uheldigt kompromis. Samtidig virker den historiske ramme inkonsekvent: Når nu forestillingen læner sig så tungt op ad historien, bliver de åbenlyse unøjagtigheder svære at ignorere. Man kan forsøge at bortforklare det med, at det er den gamle Salieris forvrængede erindringer, men selv den forklaring begynder

Andante

Endnu en gang træder Antonio Salieri ind på scenen i Aalborg – ikke som den stolte hofkomponist historien husker, men som en aldrende, nøgtern og tydeligt usikker mand, der fra første øjeblik taler direkte til publikum. Salieris lange monologer afslører en person, der både forsøger at kontrollere fortællingen om sit eget liv og samtidig ufrivilligt afslører den usselhed, han netop selv er blind for. Han står uden lidenskab, bitter og næsten opgivende, men netop derfor bliver han også overraskende relaterbar.

Peter Shaffers Amadeus på Aalborg Teater handler om forholdet mellem to komponister: den etablerede, men middelmådige Antonio Salieri og det unge musikalske geni Wolfgang Amadeus Mozart. Forestillingen følger hans for-

Fotograf: Anders Bach

o.p. dim.

at knirke, når han igen og igen bryder den fjerde mur og kommenterer sin egen fortælling i et tempo, der næsten bliver for ivrigt.

Hans konstante henvendelser til publikum – kamoufleret som de spørgsmål han ser i sin dødsstund – skaber et ujævnt flow, hvor man som tilskuer pendler mellem fascination og træthed. Der er øjeblikke, hvor hans selvtrefærdige gennemgang af sine handlinger mod Mozart faktisk er interessant, men de drukner i en strøm af ord, der aldrig helt finder rytmen. Selv de seksuelle undertoner, som kunne have tilføjet kant, ender med at føles mere forstyrrende end meningsfulde. Tag for eksempel, at første akt slutter ved, at Salieri melder, at han lige skal ud at lette blæren – et nærmest barnligt brug af bruddet på den fjerde mur, og en endnu mere barnlig måde at sende os til pause på.

Og langsomt, næsten umærkeligt, begynder irritationen at vokse. Ikke som et direkte had, men som en stille, stigende frustration over, at første akt aldrig rigtigt letter. Den vil være stor.

Dyb.

Historisk.

Psykologisk.

Men den ender med at være tung.

For tung. Selv de stærke skuespilpræstationer kæmper blot for at bære materialet, og selv de smukke øjeblikke – skyggespillet, kostumerne, de små visuelle detaljer – kan ikke helt redde helheden. Det hele bygger op, lag for lag, som en pinefuldt langsom accelerando, en stigning mod gennemsnitlighed, hvor man hele tiden håber, at noget snart bryder igennem, at noget endelig tager fat, at noget...

Stop.

I alt det tunge ligger der stadig noget, der virker. Amadeus formår alligevel at ramme noget, der rækker langt ud over de svagheder, første akt kæmper med. For midt i de lange monologer, efter den akavede tissetur og forbi den haltende scenografi ligger der en tydelig relevans, som publikum i salen mærker. Forestillingen taler ind i en moderne virkelighed, hvor sammenligning, talentpres og følelsen af utilstrækkelighed fylder mere end nogensinde – og netop derfor bliver Salieris kamp både genkendelig og tankevækkende.

Aalborg Teater viser samtidig, at de kan noget særligt, når det gælder stemning og nærvær. Der var øjeblikke, hvor hele salen blev grebet, hvor selv de mest urolige skoleelever faldt til ro, og hvor musikken, skuespillet og de stærke skuespilpræstationer skabte en oplevelse, der trak publikum ind, selv når tempoet haltede. Man kunne mærke, at forestillingen havde noget at sige – og at den sagde det med en oprigtighed, der ramte bredt.

Det er måske netop her, forestillingens styrke ligger: I dens evne til at samle et publikum med vidt forskellige forudsætninger og alligevel give dem noget at tage med hjem. Amadeus er ikke perfekt, men den er levende, ambitiøs og fuld af øjeblikke, der gør teateroplevelser værd at huske. Det er en forestilling, der – på trods af sine ujævnheder – formår at være en oplevelse i sig selv.

Her til forår markerer den dramatiske undergang af komponisten Salieri i det snart 50 år gamle teater-

stykke af Peter Shaffer måske endelig også enden på stykkets lange, monologfyldte indtræden på den moderne teaterscene.

mp

Som Salieri selv siger om sin rival Mozart: noget musik kan være rådrende – og samtidig udødeligt. Måske er Amadeus nået til netop det punkt.

Vi giver Amadeus

6.5 tisseture ud af 10.

Fotograf: Anders Bach